

1994, p.41-61; 2.Câteva date despre așezările din sec.VI și XVI de la Piatra Olt (în colaborare), SCIVA, 45, 1, 1994, p.61-71.

G.Popilian este coautor la volumul Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României (vol.I), București, 1994. A publicat AO, serie nouă, 4, 1994. Despre "lucernae"-le cu marca ARMENI.

Marcela Popilian a publicat: Mărul în ceremonialul de nuntă în Datini, nr.3-4, 1994; Unele aspecte ale ritologiei mărului, AO, serie nouă, nr.9, p.203-211, 1994.

Colaborări externe

Și în acest an cercetătoarea americană Elisabeth Dinan, de la Universitatea Illinois (SUA), a luat parte la săpăturile de la Cârcea și a elaborat un studiu împreună cu M.Nica despre tehnologia uneltelor de piatră.

dr. G.Popilian

(Președintele Filialei)

Colocviul "Probleme de arheologie a epocii bronzului târziu în sudul Europei de Est"

Între 22 și 26 noiembrie 1993, Institutul de Arheologie al Academiei de Științe din Ucraina, Institutul de Istorie a culturii materiale al Academiei de Științe din Rusia, Consiliul de coordonare, studiere și ocrotire a monumentelor arheologice din regiunea Lugansk au organizat Colocviul Internațional cu tema: "Probleme de arheologie a epocii bronzului târziu în sudul Europei de Est". Manifestarea s-a desfășurat în trei orașe din răsăritul Ucrainei: Lugansk, Perevalisk și Donețk, oferindu-se participanților posibilitatea de a face cunoștință cu colecții referitoare la tematica reuniunii, printre care amintim materiale din așezările Ilicevka, Bezimenoe, Kapitanovo, Stepanovka, Dibrovo, Zlivki ș.a. Răspunzând invitației organizatorilor, Muzeul Dunării de Jos l-a delegat pe autorul acestor rânduri să participe la lucrările reuniunii.

La deschiderea lucrărilor, V.I.Kiiasko (Rostov pe Don) a vorbit despre contribuțiile importante la cercetarea problemelor epocii bronzului ale regretatului arheolog ucrainean N.N.Cerednicenco, în memoria căruia a fost dedicat colocviul.

Comunicările prezentate în cadrul colocviului au îmbrățișat problemele epocii bronzului târziu din spațiul ce cuprinde teritoriile de la Urali până la Dunărea de Jos.

O parte din comunicări au fost dedicate culturii Abasevo. O.V.Kuzmina (Samara, Rusia) a prezentat rezultatele analizei comparative a bronzurilor, demonstrând că metalurgia acestei culturi a beneficiat din puternica contribuție a trei tradiții metalurgice: a celor moștenite de la culturile de tip "postschnurkeramik", apoi a celor din partea culturii Catacombelor din Caucaz și, în ultima perioadă de evoluție, din partea celor de tip Turbino. A.D.Preshin și V.I.Besedin (Voronej, Rusia) au abordat problema periodizării culturii Abasevo și aportului acesteia la formarea culturii Srubnaia, punând la baza concluziilor lor materiale din marea necropolă tumulară Podkletnino din preajma Voronejului. Autorii au împărțit evoluția acesteia în trei perioade, precizând că a doua se caracterizează prin răspândirea psaliilor discoidale, iar ultima prezintă elemente de tip Pokrovka (proto-Srubnaia).

Pe larg, au fost dezbătute problemele culturii Srubnaia. Iu.M.Brovender (Lugansk, Ucraina) a comunicat despre rezultatele săpăturilor sale în așezarea cunoscută de la Kapitanovo, autorul sesizând în cadrul ei trei niveluri de locuire: de tip mixt Mngovalikovaia-Pokrovka, Srubnaia timpurie și Srubnaia evoluată. În

opinia cercetătorului specificul procesului de formare a culturii Srubnaia în Ucraina de Răsărit constă în contopirea tradițiilor culturii "Mngovalikovaia" cu cele de tip Pokrovka. V.N.Gorbov (Donețk) a prezentat materiale din două așezări din nord-estul Mării Azov (Bezimenoe I și II), susținând identitatea lor cu cele din Belozerskii Liman. În ciuda faptului că aceasta din urmă, în mod tradițional, este tratată ca fiind un monument eponim al culturii Belozerka, autorul susține că ea nu aparține culturii căreia i-a dat numele, ci reprezintă o fază evoluată a culturii Srubnaia. Motiv pentru care, autorul propune înlocuirea termenului de cultură Belozerka cu cel de cultură Tudorovo, aceasta din urmă percepută ca o cultură descendentă din cultura Sabatinovka în spațiul dintre Nipru și Prut. Totodată, autorul insistă asupra necesității revenirii la vechiul termen de etapa Belozerka a culturii Srubnaia pentru spațiul de la est de Nipru. Iu.B.Polidovič (Donețk) a abordat un aspect cu totul particular al ritualului funerar al culturii Srubnaia și anume acela ce se referă la poziția vaselor de ofrandă în mominte. V.Țimidanov (Zaporjje, Ucraina) a prezentat o încercare de interpretare socială a momintelor culturii Srubnaia.

O parte din comunicări au abordat aspecte noi referitoare la complexul cultural Sabatinovka-Coslogeni-Noua. Ia.P.Gherskovič (Kiev) a venit cu câteva precizări substanțiale privind stratigrafia așezării-etalon Uskalka (a cărei cercetare a prilejuit, cu ani în urmă, stabilirea de către D.Ia.Teleghin a priorității cronologice relative a culturii Sabatinovka cu cultura Belozerka). Cercetătorul evidențiază în cadrul stratului culturii Sabatinovka, două niveluri de locuire. Urmărind evoluția culturii materiale a așezării, Ia.P.Gherskovič ajunge la concluzia că aceasta a avut caracter omogen și nu s-a suportat influențe cât de cât substanțiale din partea culturii Srubnaia. Concluzie cu atât mai elocventă, cu cât așezarea Uskalka se află în imediata vecinătate a ariei culturii Srubnaia. V.I.Samar (Zaporjje, Ucraina) a prezentat rezultatele cercetărilor sale din ultimii ani în așezarea Drimailovo din regiunea Cherson, aparținând ultimei faze de evoluție a culturii Sabatinovka. Materiale din această așezare sunt foarte asemănătoare cu cele de la Coslogeni.

I.N.Șarafudinova (Kiev) a reluat în dezbateri problema existenței în cadrul culturii Sabatinovka a protoașezărilor, aducând în sprijinul acestei idei rezultatele cercetărilor sale în așezarea Vinogradnij Sad. Aceasta din urmă se află pe malul drept al Bugului de Sud, în apropierea unui vad antic, la 120 km de Marea Neagră. Este

înconjurată de un grup de așezări, mai mici, contemporane; nu este fortificată și se extinde pe o suprafață de aproximativ 70 ha. Autoarea insistă asupra caracterului bine organizat al așezării, demonstrând gruparea locuințelor și atelierelor (toate cu temelii din piatră) în cartiere specializate în diferite domenii de meșteșuguri (prelucrarea osului, pieii, pietrei, complexe metalurgice etc.). Cercetătoarea a acordat o atenție deosebită comerțului, exemplificându-l prin mărfuri de import de materie primă (talc din zona Krivoi Rog ș.a.). Interes deosebit prezintă un complex cu cuptoare pentru uscarea cerealelor, prilej cu care I.N. Șarafutdinova presupune că ar fi existat și comerțul cu cereale. În opinia cercetătoarei, stațiunea de la Vinogradnij Sad constituia o importantă punte de legătură între zona nistreană și cea a Niprului Inferior pe de-o parte și, pe de altă parte, între litoralul Mării Negre și zonele de nord ale ariei culturii Sabatinovka.

V.Cavruc (Călărași) s-a referit la cercetările din ultimii ani în așezarea eponimă a culturii Coslogeni, prezentând date noi relativ la stratigrafia monumentului, susținând existența a cinci depuneri succesive în cadrul unui cenușar. Interes deosebit prezintă mormintele din mantaua tumulului, suprapusă de cenușarul culturii Coslogeni. Autorul presupune că ele pot fi atribuite perioadei precedente începutului epocii bronzului tâzziu, prilej cu care a fost abordată și problema epocii bronzului mijlociu în sud-estul României, admitându-se posibilitatea existenței aici a culturii "Mnogovalikovaia".

A.N.Ușaciuk (Donek) a făcut câteva considerații referitoare la obiecte din oase mici tubulare cu unul sau două orificii, categorie de obiecte atestată pe un spațiu enorm - de la Bașkiria până în sud-estul României. Analiza trasologică a permis cercetătorului să determine aceste obiecte drept detalii ale unor instrumente muzicale de tip fluiet, folosite, conform datelor etnografice, ca "unelte" păstorești.

În mod special, participanții au dezbătut problema influențelor răsăritene asupra culturilor din sudul Europei de Est. Un interes cu totul excepțional a trezit comunicarea lui V.S.Bočikarev (Petersburg), care a prezentat un studiu cuprinzător asupra lăncilor de percuție și de aruncare - categorii de arme, care, în opinia sa, se adaugă la lista celorlalte elemente comune, caracteristice culturilor epocii bronzului tâzziu între Urali și Carpații de Răsărit (larga răspândire a bronzurilor cu cositor, tiparelor din piatră, tumarea obiectelor de bronz cu bucuș închisă, ritmuri comune de dezvoltare etc.). Savantul rus a susținut că similitudinile susmenționate nu pot fi explicate doar prin relații de ordin cultural între cele trei mari centre de metalurgie (Balcano-Carpatic; Caucazian și cel din zona Uralilor). În viziunea sa, factorul decisiv al fenomenului în discuție l-a constituit "focarul Volgo-Uralian de culturogeneză", reflectat prin monumente de tip Seima-Turbino, Sintasta, Arkaim, Pokrovka, atestând un nivel de dezvoltare mult mai avansat față de restul culturilor din Europa de Est. Creatorii acestuia, în

opinia cercetătorului, au contribuit esențial la uniformizarea culturală a sudului Europei de Est prin diferite căi, inclusiv și prin pătrunderi de grupuri de populație, care, deși nu întotdeauna au modificat componența populațiilor autohtone, au provocat schimbări culturale fundamentale. La periferia ariei de acțiune a focarului în discuție s-au constituit formațiuni-tampoane, exemplificate în comunicare prin complexul cultural Sabatinovka-Coslogeni-Noua.

În aceeași ordine de idei, V.V.Otrosčenco (Kiev) s-a referit la pătrunderea populației de dincolo de Uralii de Sud în Europa de Răsărit, proces marcat prin răspândirea cavourilor tetracamerale. Acest tip de construcții funerare, după părerea autorului, este genetic legat de carele de luptă funerare (caroseria era împărțită în două compartimente: unul pentru luptătorul-căpetenie, altul pentru vizitii, restul spațiului patrulelateral fiind împărțit de oiște în celelalte două camere). Pentru prima dată, obiceiul înmormântării în care de luptă a căpătat răspândire în zona Uralilor de Sud în cultura Sintasta. Aceasta din urmă, datorită controlului pe care îl deținea asupra zăcămintelor bogate de cupru, a atins un grad avansat de dezvoltare, atestat prin "protoarașele" de tipul celui din Arkaim. Acestea din urmă, la sfârșitul sec.XVII - începutul sec. XVI î.e.n., au fost distruse de purtătorii culturii Petrovka. Autohtonii (de altfel europeni de origine) au fost siliți astfel să se retragă spre vest. Drumul lor de retragere este marcat prin cavouri tetracamerale și diferite detalii de care de luptă (printre care și psalii discoidale ghimpate). Autorul a demonstrat că aceste descoperiri se încadrează într-un lanț de la Sintasta până la cursul superior al Voronejului (afluentul stâng al Donului). Referindu-se la perioada nemijlocit următoare, R.A.Litvinenko (Donek, Ucraina) a dezvoltat acest subiect, evidențiind o categorie de morminte, care atestă pătrunderea până la malul drept al Niprului a unor grupuri de populație de origine transaustraliană, ce se caracterizează prin vase ceramice de tip Fedorovka-Čerkaskuli.

În contextul unei atitudini oarecum sceptice față de ponderea factorului răsăritean în formarea culturilor epocii bronzului în spațiul Nord-Pontic, V.I.Kločiko (Kiev) a abordat problema originii tezaurului de la Borodino, de data aceasta - în lumina datelor geologice. Contrar afirmațiilor recente ale unor specialiști susținând că zăcămintele din Altaiul de Răsărit au constituit surse de materie primă pentru obiectele depozitului, cercetătorul a demonstrat că nefrita, talcul, aurul și argintul sunt prezente și pe teritoriul Ucrainei. În opinia autorului, în prezent nu există argumente suficiente în favoarea caracterului alogen al tezaurului de la Borodino.

V. Cavruc
(Călărași)

Consfătuirea arheologică internațională de la Zlatibor

Între 20-23 octombrie 1994, stațiunea montană Zlatibor din vestul Serbiei a găzduit lucrările unei conferințe internaționale pe teme de arheologie, la care au participat specialiști și personalități din cercetarea științifică în domeniu dintr-o serie de țări ale Europei central-estice și de sud-est (Serbia, Macedonia, România, Bulgaria). Nu au putut da curs invitației arheologiei din Ungaria, Slovenia și Grecia.

Din partea română a participat o delegație de cercetători ai Institutului Român de Tracologie, condusă de directorul acestuia, dr. Petre Roman. Din delegație au mai făcut parte: S.Diamandi, dr. Gh.Lazarovici - membru al Filialei Cluj a Institutului Român de Tracologie și director general al Muzeului Transilvaniei din Cluj-Napoca, dr. M.Gumă - membru al Filialei Banat a Institutului Român de Tracologie.

Desfășurată în excelența organizare a Institutului de Studii Balcanice din Beograd (în colaborare cu muzeele din Čačak și Užice), această consfătuire s-a axat pe dezbaterile a două mari grupe de probleme.

Prima dintre acestea s-a referit la constituirea Comisiei pentru sud-estul Europei din cadrul Asociației Europene a Arheologilor și reprezintă concretizarea unei inițiative ce a demarat la o întrunire similară, desfășurată în toamna anului 1993 la Reșița, în organizarea Muzeului de Istorie al județului Caraș-Severin. În acest context, după cuvântul introductiv al prof. univ. dr. M.Tasić (directorul Institutului de Studii Balcanice din Beograd), prof. univ. dr. B.Brukner a prezentat concluziile desprinse în urma recentului Congres al Asociației Europene a Arheologilor, care s-a desfășurat la Ljubljana, în Slovenia (septembrie 1994). În lipsa prof. univ. dr. J.Roodenberg, dr. Gh.Lazarovici a făcut mai apoi o informare asupra activităților realizate de proiectata Comisie pentru sud-estul Europei, în perioada scursă de la precedentă întâlnire. Atât în aceste prezentări, cât și în cadrul discuțiilor ce au urmat, au fost abordate obiectivele fundamentale ale acestei comisii, ce are drept scop esențial realizarea unei strategii concertate a arheologilor din sud-estul Europei în cadrul mai larg al activităților Asociației Europene a Arheologilor. Au fost discutate și analizate cu acest prilej o serie de inițiative comune vizând ocrotirea siturilor și monumentelor arheologice, realizarea de colective mixte pentru cercetarea și valorificarea unor teme de interes major ale arheologiei sud-est europene, promovarea unor metode și tehnici moderne de lucru (cu deosebire a celor interdisciplinare și a celor computerizate), constituirea unor centre informaționale și bănci de date conexe în așa fel încât să asigure o coordonare și programare mai eficientă, atât a muncii practice de cercetare cât și a principalelor manifestări științifice internaționale.

Cu același prilej, s-a mai propus - ca o acțiune specifică de colaborare româno-sârbă - și reactivarea Comisiei mixte româno-sârbe de promovare a cercetărilor arheologice din zona Porților de Fier, care să sprijine realizarea unor colective și teme de cercetare comune, precum și o colaborare eficientă în valorificarea acestora.

Dintre intervențiile efectuate pe această temă remarcăm pe cele aparținând acad. M.Garașanin, dr. A.Palavestra și dr. P.Roman. Primul a accentuat asupra faptului că - pentru a fi cât mai eficace și a nu provoca un blocaj reciproc - scopurile și domeniile de activitate ale Comisiei pentru sud-estul Europei din cadrul Asociației Europene a Arheologilor nu trebuie să se suprapună cu cele ale altor comisii și organisme europene de specialitate (cum ar fi, de exemplu, U.I.S.P.P. sau Comisia internațională consultativă pentru promovarea studiilor indo-europene și tracice), ci să se completeze reciproc. Cel de-al doilea a insistat asupra abordării concertate a problemelor de metodologie a cercetării arheologice din sud-vestul Europei, la viitorul Congres al Asociației Europene a Arheologilor, ce va avea loc în 1995, la Southampton, în Anglia. În intervenția sa, dr. P.Roman a arătat disponibilitatea Institutului Român de Tracologie de a sprijini activitățile pentru constituirea acestei comisii. El a insistat, însă, asupra faptului că această colaborare trebuie să aibă la bază recunoașterea reciprocă a contribuțiilor fiecărei școli naționale de arheologie din această zonă, precum și realizarea unei sincronizări conceptuale în interpretarea datelor oferite de cercetarea arheologică. Aceasta, deoarece în ultima vreme s-a putut constata proliferarea necontrolată - și, de multe ori, absolut derutantă - a unor concepte culturale diverse care, fie că nu au o bază arheologică concretă, fie că desemnează sub o multitudine de termeni aceeași realitate istorico-arheologică, eludând adesea prioritățile și denumirile clasice, consacrate deja de mulți ani în literatura de specialitate.

S-a convenit, de asemenea, ca noi propuneri de teme și acțiuni concrete, ce ar urma să intre în competența proiectatei Comisii pentru sud-estul Europei din cadrul Asociației Europene a Arheologilor, să fie discutate și definite la următoarea consfătuire a Comisiei Internaționale Consultative pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene și Tracice, ce se va desfășura la Mangalia (mai 1995) în organizarea Institutului Român de Tracologie și a muzeului din localitate. Totodată, arheologii bulgari s-au oferit să organizeze în cursul anului 1995 o dezbateră dedicată problemelor de sincronizare, cronologie și terminologie culturală în sud-estul Europei (eneolitic - epoca bronzului).

Cea de-a doua grupă de probleme care a stat în atenția consfăturii de la Zlatibor, a inclus o serie de mese rotunde la care s-au prezentat și dezbătut câteva mari proiecte de cercetare, aflate deja în curs de pregătire pentru valorificare științifică. Acestea au vizat următoarele teme generice:

1. Complexul Starčevo-Körös-Criș-Karano-vo-Anzabegovo-Sesklo. (moderatori: B.Brukner, Gh. Lazarovici, V.Sanev). Dr. Gh.Lazarovici a prezentat, cu acest prilej, datele stratigrafice și problemele de periodizare rezultate în urma ultimelor săpături efectuate în așezarea neolitică de la Gura Baciului. Au avut intervenții și au participat la discuții pe această temă: acad. M.Garașanin, prof. univ. dr. B.Brukner, dr. B.Jovanović, dr. P.Roman.

2. Triburile paleobalcanice (teritoriu, cultură, izvoare)

Moderatori: M.Garašanin, V.Sokolovska, K. Jordanov. Au mai participat la discuții dr. P.Roman și dr. M.Gumă.

3. Epoca fierului în vestul Serbiei.

Cu acest prilej, a fost prezentat stadiul de realizare a volumului cu acest titlu dedicat memoriei regretatului arheolog sârb M.Zotović., referenți: S.Derikonjić, R.Vasić, B.Jovanović, M.Jevtić și M.Stojić. La discuțiile efectuate pe marginea referatelor prezentate a participat și dr. M.Gumă.

4. Epoca bronzului în Banat. Au prezentat stadiul cercetărilor în acest domeniu următorii referenți-ajutori ai acestei lucrări aflată în pregătire: N.Tasić, J.Uzelać, M.Girić, S.Marinković, Lj.Bukvić.

În sfârșit, organizatorii au oferit participanților ocazia de a vizita muzeele din Čačak și Užice, precum și complexul etnografic în aer liber de la Sirogojino.

Concluzionând, putem aprecia că - atât ca organizare, cât și prin consistența problemelor abordate - manifestarea de la Zlatibor s-a constituit într-un reper important în șirul acțiunilor de cooperare și eficientizare practică a cercetărilor arheologice din această parte a Europei și, prin aceasta, la integrarea mai facilă a acestora în contextul mai larg al arheologiei europene.

Marian Gumă
(Caransebeș)

Publicații intrate în biblioteca Institutului Român de Tracologie în anul 1994. Periodice, serii monografice, cataloage. Monografii.

AUSTRALIA

- Antichthon, 25, Journal of the Australian Society for Classical Studies, University of New England Publishers, Armidale, 1991, ISSN 0066-4774.

- Antichthon, 26, Journal of the Australian Society for Classical Studies, Armidale, 1992, ISSN 0066-4774.

AUSTRIA

- Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien, 91. Band/1987/C, Jahresbericht, Selbstverlag, Wien, 1989.

- Archäologie in Salzburg, Band 2, Peter Höglinger, Das urnenfelderzeitliche Gräberfeld von Obereching, Land Salzburg. Mit einem Beitrag von Manfred Kunter. Herausgegeben vom Amt der Salzburger Landesregierung (Landesarchäologie) gemeinsam mit dem Salzburger Museum Carolino Augusteum, Salzburg, 1993, ISBN 3-9014-27-6.

- Archäologie Österreichs, 2/1, 1991, XLI, Österreichische Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte, Wien, 1991.

- Archäologie Österreichs, 2/2, 1991, XLI, Wien, 1991.

- Archäologie Österreichs, 3/1, 1992, XLII, Wien, 1992.

- Archäologie Österreichs, 3/2, 1992, XLII, Wien, 1992.

- Archäologie Österreichs, 4/1, 1993, XLIII, Wien, 1993.

- Archäologie Österreichs, 4/2, 1993, XLIII, Wien, 1993.

- Beiträge zur steirischen Vor- und Frühgeschichte, 17/1994, Schild von Steier, herausgegeben von der Abteilung Vor- und Frühgeschichte am Landesmuseum Joanneum Graz, Graz, 1994.

- Camuntum Jahrbuch, Römische Forschungen in Niederösterreich, Beiheft 2/1956, Wien, 1957.

- Camuntum Jahrbuch, Römische Forschungen in Niederösterreich, Beiheft 3/1957, Wien, 1958.

- Camuntum Jahrbuch, Römische Forschungen in Niederösterreich, Beiheft 4/1958, Verlag Böhlau Nachf./Graz-Köln, 1960.

- Camuntum Jahrbuch, Römische Forschungen in Niederösterreich, Beiheft 5/1959, Verlag Böhlau Nachf./Graz-Köln, 1961.

- Katalog des Niederösterreichischen Landesmuseums, Neue Folge, 206, Helmut J. Windl, Johannes-W. Neugebauer, Maria Teschler-Nicola, Christine Neugebauer-Maresch, Mensch und Kultur der Bronzezeit Franzhausen I, Gem. Nußdorf a.d. Traisen, NÖ, Mitteleuropas größtes frühbronzezeitliches Hockergräberfeld, Aspam/Zaya, 1988, ISBN 3-900-464-76-5.

- Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, CXXII. Band, Verlag Ferdinand Berger & Söhne, Horn-Wien, 1992, ISBN 3-85028-183-3.

- Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, CXXIII/CXXIV. Band, 1993/1994, Verlag Ferdinand Berger & Söhne, Horn-Wien, 1994, ISBN 3-85028-183-3.

- Mitteilungen der Prähistorischen Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 26, Gerhard Trnka, Studien zu mittelneolithischen Kreisgrabenanlagen, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1991, ISSN 0065-5376, ISBN 3-7001-1886-X.

- Mitteilungen zur frühchristlichen Archäologie in Österreich, 6, Kuratorium pro Teurnia und Abteilung für Frühchristliche Archäologie der Universität Wien, Wien, 1994, ISSN 1021-2795.

- Raabser Märchen, Reihe 4, Europäische Volksliteratur, Selbstverlag des Österreichischen Museum für Volkskunde, Wien, 1980.

- Raabser Märchen, Band 9, Michael G.Meraklis, Studien zum griechischen Märchen, Selbstverlag des Österreichischen Museum für Volkskunde, Wien, 1992, ISBN 3-900359-52-0.

- Schriftenreihe des Instituts für Alte Geschichte und Altertumskunde der Universität Salzburg, Reihe I, Heft 3, Stefan Hiller und Goergi I.Georgiev, Tell Karanovo 1986. Vorbericht über die 3. Kampagne der österreichisch-bulgarischen Ausgrabungen am Tell